Podstawy programowania

Laboratorium 2

Anna Prusinowska

Zadanie 2.0

Na rozgrzewkę - 15 min / 1 pkt

Zadanie 2.0* - na rozgrzewkę

Napisz program, który obliczy, ile kawałków pizzy przypadnie na każdego uczestnika imprezy tak, aby każdy z gości otrzymał tyle samo kawałków pizzy (pozostałe kawałki zostają dla organizatora).

Zadanie 2.0* - rozwiązanie

```
int goscie;
 int pizza;
 int dlaGoscia;
 int dlaGospodarza;
∃int main()
     cout << "Ilu gosci jest na imprezie: ";</pre>
     cin >> goscie;
     cout << "Ile kawalkow pizzy dostarczono: ";</pre>
     cin >> pizza;
     dlaGoscia = pizza / (goscie);
     cout << "Kawalkow pizzy dla kazdego goscia: " << dlaGoscia;</pre>
     dlaGospodarza = pizza - dlaGoscia * (goscie);
     cout << endl << "Dla gospodarzy: " << dlaGospodarza;</pre>
     return 0;
```

```
Ilu gosci jest na imprezie: 26
Ile kawalkow pizzy dostarczono: 55
Kawalkow pizzy dla kazdego goscia: 2
Dla gospodarzy: 3
F:\PJ_PRG\LABORATORIA\Lab 2\Lab2_Zadania\Zadanie2
.0\Debug\Zadanie2.0.exe (proces 18296) zakończono z kodem 0.
Naciśnij dowolny klawisz, aby zamknąć to okno...
```

Pętle (ang. loop)

Definicja

Czym i po co są pętle?

Prawie każdy algorytm (a więc i program komputerowy) wykonuje operacje, które powtarzają się wielokrotnie.

Najbardziej popularnym zastosowaniem pętli jest wykonanie operacji na zbiorze danych np. wszystkim studentom danej grupy można przyporządkować kolejne numery; wszystkim uczniom w klasie rozdać cukierki z okazji urodzin.

Częstą praktyką jest stosowanie pętli w pętli.

Czym i po co są pętle? Definicje.

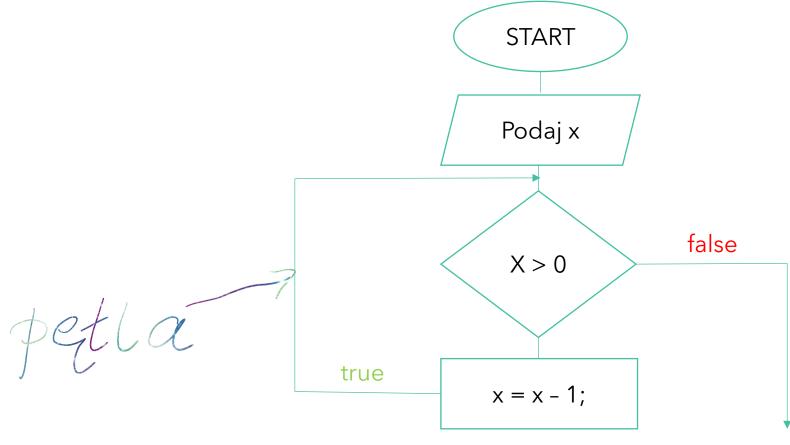
Pętla - specjalna konstrukcja językowa, która ma za zadanie powtarzać pewien zestaw instrukcji określoną liczbę razy.

Pętla to instrukcja iteracyjna (łac. Iteratio - powtarzanie).

Iteracja – pojedyncze wykonanie pętli np. jeśli pętla wykona się 10 razy tzn., że składa się z 10 iteracji.

Iterator (licznik) – przechowuje numer właśnie wykonywanej iteracji. Zmienna ta tradycyjnie nazywa się *i*. Iterator musi być liczbą całkowitą.

Pętla w schemacie blokowym

Zalety stosowania pętli

Pętle pozwalają na:

- wykonywanie operacji taką liczbę razy, której nie da się z góry określić;
- skrócenie kodu zamiast n-powtórzeń kodu jest 1 wystąpienie;
- łatwiejszy refaktoring wprowadzamy zmiany w jednym miejscu;
- unikanie błędów mniej kodu to mniej szans na pomyłki.

Pętla while

Pętle

Na czym polega instrukcja while

while (wyrażenie / warunek końcowy) instrukcja

Oznacza to, że instrukcja (instrukcje) są powtarzane, tak długo, jak warunek jest spełniony np.

Podczas pandemii stosujemy ograniczenia.

(Domyślnie: Ograniczenia stosowane są tylko w czasie pandemii. Jeśli ta się skończy, ograniczenia nie będą stosowane.)

Dopóki będzie padał deszcz, zostanę w domu. (Domyślnie: Wyjdę z domu, jak przestanie padać.)

Działanie instrukcji while

while (wyrażenie / warunek końcowy) instrukcja

Najpierw oblicza się wyrażenie / warunek końcowy. Jeśli wynik jest zerowy (fałsz), wówczas instrukcja nie jest wykonywana np.

```
int liczba = 10
    (while liczba < 5) {
    cout << "Liczba jest mniejsza od 5.";
}</pre>
```

"Liczba jest mniejsza od 5." nigdy nie zostanie wypisane, ponieważ 10 nie jest < 45.

Laboratorium 2 PPRG

Działanie instrukcji while

```
while (wyrażenie / warunek końcowy) instrukcja
```

Jeśli po obliczeniu wartości wyrażenia wynik jest niezerowy (prawda), wtedy wykonywana jest instrukcja, po czym ponownie oblicza się wartość wyrażenia. Powtarza się to do momentu, gdy wartość wyrażenia będzie zerowa (fałsz).

```
int liczba = 1
    (while liczba < 5) {
    cout << "Liczba jest mniejsza od 5."; }</pre>
```

"Liczba jest mniejsza od 5." zostanie wypisana.

Przykład 2a

Użycie pętli while

Przykład 2a: Program, który wypisuje liczby od 1 do 10

```
#include <iostream>
       using namespace std;
      □int main()
            int number = 1;
            // dla petli od 1 do 10
            while (number <= 10) {
11
12
13
                cout << number << " ";</pre>
15
                ++number;
            return 0;
```

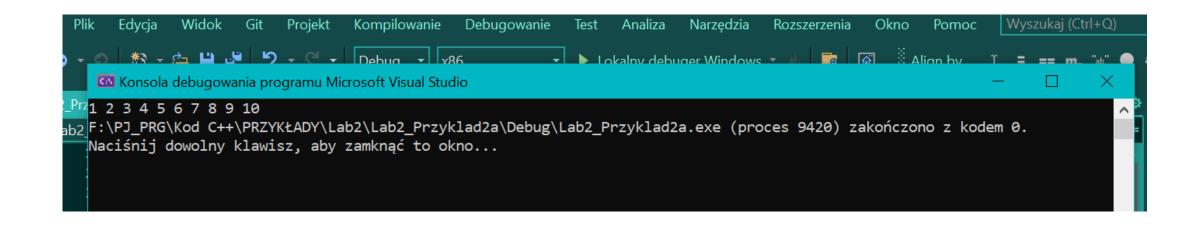
Zmiennej number typu int przypisujemy wartość 1

Warunek: tak długo, jak zmienna number będzie mniejsza lub równa 10

Jeśli warunek jest spełniony, to wypisujemy zmienną, a następnie ją inkrementujemy (zwiększamy jej wartość o 1)

Program wykonał się pomyślnie i zrobił to, co miał zrobić

Przykład 2a: Program, który wypisuje liczby od 1 do 10 - output

Zostały wypisane wszystkie liczby od 1 do 10 włącznie (wszystkie spełniają warunek).

Pętla do... while

Petle

Na czym polega pętla do... while

do instrukcjaY while (wyrażenie)

Pętla do/while jest odmianą pętli while. Ta pętla wykona blok kodu raz, przed sprawdzeniem, czy warunek jest spełniony, a następnie powtórzy petle, dopóki warunek bedzie spełniony.

Różnica pomiędzy pętlą **do... while** a **while** polega na tym, że w przypadku pętli do... while wartość wyrażenia obliczana jest po wykonaniu instrukcjiY. Wynika z tego, że instrukcjaY zostanie wykonana co najmniej jeden raz (nawet wtedy, gdy wyrażenie nie będzie nigdy prawdziwe).

Laboratorium 2 PPRG

Na czym polega pętla do... while

Rób czynność A, dopóki nie zdarzy się B.

Np.

Pisz wypracowanie na maturze, dopóki nie skończy ci się kartka.

Startuj w wyborach, dopóki chcesz zostać politykiem.

Ważne! Zarówno czynność pisania i start w wyborach zdarzą się co najmniej jeden raz - wynika to ze specyfiki pętli do... while.

Przykład 2b

Użycie pętli do... while

Przykład 2b: Program, który wypisuje liczby od 1 do 10 (z wykorzystaniem pętli *do... while*)

```
#include <iostream>
using namespace std;
jint main()
     int number = 1;
        petla do. while od 1 do 10
         cout << number << " "</pre>
         ++number;
     } while (number <= 10);</pre>
     return 0;
```

Rozpoczynamy od zmiennej typu int o wartości 1 Czynność, która będzie wykonywana ("rób") Wypisanie na ekran wartości zmiennej, a następnie zwiększenie jej o 1 Czynność będzie powtarzana do momentu, gdy zmienna osiągnie wartość 10 (z 10 włącznie). Gdy number = 11, wykonanie petli zakończy się

Przykład 2b: Program, który wypisuje liczby od 1 do 10 (z wykorzystaniem pętli *do... while*) - output

```
#include <iostream>
using namespace std;
∃int main()
    int number = 1;
    // petla do... while od 1 do 10
    do {
                                     Konsola debugowania programu Microsoft Visual St...
        cout << number << " ";</pre>
                                    1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
        ++number;
                                    F:\PJ_PRG\LABORATORIA\Lab 2\Lab2_Przyklady\Lab2_Przyklad2b\
                                    Debug\Lab2_Przyklad2b.exe (proces 15756) zakończono z kodem
     } while (number <= 10);</pre>
                                     0.
                                    Naciśnij dowolny klawisz, aby zamknąć to okno...
    return 0;
```

Petla while vs. do... while

W pętli *while* najpierw sprawdzany jest warunek i dopiero, kiedy on jest spełniony, wykonywane są instrukcje.

W pętli do... while najpierw wykonywane są instrukcje, a na koniec sprawdzany jest warunek

Pętla while może nie wykonać się ani razu, a pętla do... while wykona się przynajmniej 1 raz (są przed sprawdzeniem warunku).

Pętla for

Pętle

Na czym polega pętla for

for (instrukcja_inicjalizująca; wyraz_warunku; instrukcja_kroku) treść pętli

Za pomocą pętli *for* można wykonywać te same rzeczy, co za pomocą pętli *do... while*.

Pętli *for* używamy najczęściej, gdy znamy ilość danych do wczytania, wypisania lub zmiany np. jeśli chcemy wypisać na ekran wszystkie pozycje leków z recepty, wypisanej przez lekarza, daty i miejsca trasy koncertowej ulubionego wykonawcy lub wczytać do systemu oceny z kolokwium wszystkim studentom z grupy.

AP Laboratorium 2 PPRG 25

Kolejność wykonywania się poszczególnych części pętli *for*

for (instrukcja_inicjalizująca; wyraz_warunku; instrukcja_kroku) treść pętli

for	dla takich warunków rób
instrukcja_inicjal	instrukcja wykonywana, zanim pętla zostanie uruchomiona po raz
izująca	pierwszy
wyraz_warunku	wyrażenie, obliczane, przed każdym obiegiem pętli; jeśli jest ono różne od zera, to wykonywane zostają instrukcje będące treścią pętli np. i < 0 - jeśli i będzie mniejsze od zera, to wykonywana zostaje instrukcja będąca treścią pętli
instrukcja_kroku	instrukcja wykonywana na zakończenie każdego obiegu pętli; ostatnia instrukcja, wykonywana bezpośrednio przed obliczeniem wyrażenia wyraz_warunku

26

Kolejność wykonywania się poszczególnych części pętli *for*

Tylko raz, na początku

Ta część wykona się na końcu każdego

To wykonuje się jako drugie, bezpośrednio po sprawdzeniu warunku

przejścia pętli

Kolejność wykonywania się poszczególnych części pętli *for*

for (instrukcja_inicjalizująca; wyraz_warunku; instrukcja_kroku) treść pętli

Ważne:

- może być kilka instrukcji_inicjalizujących lub instrukcji_kroku (oddzielonych przecinkami);
- każdy element z nawiasu można opuścić, zachowując średnik oddzielający od sąsiada; opuszczenie wyrażenia warunkowego traktowane jest tak, jakby stało tam wyrażenie zawsze prawdziwe;
- pętle nieskończone np.

Inkrementacja a dekrementacja

Inkrementacja – zwiększanie wartości zmiennej dokładnie o 1, np. i++ lub i = i + 1 (ang. to increment - zwiększyć).

Dekrementacja – zmniejszanie wartości zmiennej dokładnie o 1, np. i-- lub i = i - 1

(ang. to decrement - zmniejszyć).

Przykład 2c

Użycie pętli for

Przykład 2c: Program przedstawiający wykorzystanie pętli for - wypisywanie zdania na ekran n-razy.

```
#include <iostream>
using namespace std;
∃int main()
     int licznik_petli;
     for (licznik_petli = 1; licznik_petli < 10; licznik_petli++) {</pre>
         cout << licznik_petli << " przebieg petli" << erdl; <</pre>
     return 0;
```

Zaczynamy od 1

Pętla będzie się wykonywać dopóki wartość zmiennej licznik_pętli będzie mniejsza niż 10 Program wypisuje wartość zmiennej licznik_petli oraz zmienną tekstową " przebieg petli"

Przykład 2c: Program przedstawiający wykorzystanie pętli for - wypisywanie zdania na ekran n-razy - Output.

```
#include <iostream>
                                                                        🖾 Konsola debugowania programu Mici
using namespace std;
                                                                       1 przebieg petli
                                                                       2 przebieg petli
∃int main()
                                                                         przebieg petli
                                                                         przebieg petli
     int licznik petli;
                                                                         przebieg petli
                                                                       6 przebieg petli
     for (licznik_petli = 1; licznik_petli < 10; licznik_petli++)</pre>
                                                                       7 przebieg petli
                                                                         przebieg petli
         cout << licznik_petli << " przebieg petli" << endl;</pre>
                                                                         przebieg petli
                                                                       F:\PJ PRG\LABORATORIA\Lab 2\Lab
                                                                       Debug\Lab2 Przyklad2c.exe (proc
     return 0;
                                                                        0.
                                                                       Naciśnij dowolny klawisz, aby z
```

Switch (ang. przełącznik) – instrukcja wyboru.

Instrukcja *switch* służy do podejmowania wielowariantowych decyzji. Obliczane jest wyrażenie umieszczone w nawiasie przy słowie *switch*.

```
switch(wyrażenie) {
   case wartosc1:
             instrukcjaA;
             break;
   case wartosc2:
             instrukcjaB;
             break;
   case wartosc3:
             instrukcjaC;
             break;
```

Jeśli wartość wyrażenia odpowiada którejś z wartości podanej w jednej z etykiet case, wówczas wykonywane są instrukcje począwszy od tej etykiety. Wykonywanie ich skończy się po napotkaniu instrukcji break. Powoduje to wyskok z instrukcji switch.

Jeśli wartość wyrażenia nie zgadza się z żadną z wartości podanych przy etykietach case, wówczas wykonują się instrukcje umieszczone po etykiecie default (etykieta default może być w dowolnym miejscu lub może jej nie być wcale).

Jeśli etykiety default nie ma, a wartość wyrażenia nie zgadza się z żadną z wartości przy etykietach case, wówczas opuszcza się instrukcję switch nie wykonując niczego.

Instrukcji następujących po etykiecie case nie musi kończyć instrukcja break. Jeśli jej nie będzie, to zaczną wykonywać się instrukcje umieszczone pod następną etykietą case.

Przykład 2d

Instrukcja switch

Przykład 2d:

Napisz program, który wykorzystuje numer dnia tygodnia do obliczenia nazwy dnia tygodnia. Liczba do obliczenia dnia tygodnia powinna być pobrana od użytkownika.

```
#include <iostream>
 using namespace std;
∃int main()
      int day;
     cout << "Podaj liczbe od 1 do 7.\n";</pre>
     cin >> day;
      switch (day)
      case 1:
          cout << "Poniedzialek";</pre>
          break:
     case 2:
          cout << "Wtorek";</pre>
          break:
      case 3:
          cout << "Sroda";</pre>
          break;
      case 4:
          cout << "Czwartek";</pre>
          break:
      case 5:
          cout << "Piatek";</pre>
          break:
      case 6:
          cout << "Sobota";</pre>
          break;
      case 7:
          cout << "Niedziela";</pre>
          break;
     default:
          cout << "Wybrales liczbe spoza zakresu";</pre>
     return 0;
```

Przykład 2d: Przykładowy output

```
Podaj liczbe od 1 do 7.

Sobota

F:\PJ_PRG\LABORATORIA\Lab 2\Lab2_Przyklady\Lab2_Przyklad2d\Debug\Lab2_Przyklad2d.exe (proces 16868) zakończono z kodem 0.
Naciśnij dowolny klawisz, aby zamknąć to okno...
```

```
#include <iostream>
using namespace std;
∃int main()
     int day;
     cout << "Podaj liczbe od 1 do 7.\n";</pre>
     cin >> day;
     switch (day)
     case 1:
          cout << "Poniedzialek";</pre>
          break;
     case 2:
          cout << "Wtorek";</pre>
         break;
     case 3:
          cout << "Sroda";</pre>
          break:
     case 4:
          cout << "Czwartek";</pre>
          break;
     case 5:
          cout << "Piatek";</pre>
          break;
     case 6:
          cout << "Sobota";</pre>
          break:
     case 7:
          cout << "Niedziela";</pre>
          break;
     default:
          cout << "Wybrales liczbe spoza zakresu";</pre>
     return 0;
```

Instrukcja *break* przerywająca wykonanie instrukcji pętli *for, while, do...* while

Instrukcja *break* przerywająca wykonanie instrukcji pętli *for, while, do... while*

W przypadku kilku zagnieżdżonych pętli instrukcja *break* powoduje przerwanie tylko tej pętli, w której bezpośrednio tkwi (przerwanie z wyjściem o jeden poziom wyżej).

Instrukcja *break* kończy wykonywanie najbliższej otaczającej pętli lub instrukcji warunkowej, w której się pojawia. Jeżeli po końcu przerwanej instrukcji występuje kolejna, sterowanie przechodzi do niej.

Przykład 2e

Break

Przykład 2e:

Napisz program, który z liczb od 0 do 16 wypisuje kolejne, do momentu spełnienia instrukcji *break*.

```
#include <iostream>
 using namespace std;
⊟int main()
     int i = 0;
     while (i < 16) {
          cout << i << "\n";</pre>
          i++;
          if (i == 11) {
              break;
     return 0;
```

Przykład 2e: Przykładowy

output

```
Konsola debugowania programu Micros...
F:\PJ_PRG\LABORATORIA\Lab 2\Lab2_Przyklady\Lab2_Prz
yklad2e\Debug\Lab2_Przyklad2e.exe (proces 10448) za
kończono z kodem 0.
Naciśnij dowolny klawisz, aby zamknąć to okno...
                                               Laboratorium 2
```

```
#include <iostream>
 using namespace std;
∃int main()
     int i = 0;
     while (i < 16) {
         cout << i << "\n";
         i++;
         if (i == 11) {
              break;
     return 0;
```

Instrukcja continue

Instrukcja continue

Jest przydatna wewnątrz pętli for, while, do... while. Powoduje zaniechanie instrukcji będących treścią pętli, jednak w przeciwieństwie do instrukcji break, sama pętla nie zostaje przerwana. *Continue* przerywa tylko ten obieg pętli i zaczyna następny, kontynuujący pracę pętli.

Instrukcja continue powoduje przerwanie wykonania bieżącego kroku pętli i przejście do następnego kroku. Instrukcja continue działa tylko na pętlę, w której się bezpośrednio znajduje - nie da się spowodować przerwania kroku pętli zewnętrznej.

Przykład 2f

Continue

Przykład 2f:

Instrukcja continue w zagnieżdżonej pętli

Instrukcja continue powoduje przerwanie wykonania bieżącego kroku pętli i przejście do następnego kroku. Instrukcja continue działa tylko na petle, w której się bezpośrednio znajduje - nie da się spowodować przerwanja kroku pętli zewnętrznej.

```
#include <iostream>
 using namespace std;
∃int main()
     int number;
     int sum = 0;
        zagnieżdżenie pętli
        pierwsza pętla
     for (int i = 1; i <= 3; i++) {
            druga petla
         for (int j = 1; j <= 3; j++) {
              if (j == 2) {
                  continue;
             cout << "i = " << i << ", j = " << j << endl;</pre>
     return 0;
        Laboratorium 2 PPRG
```

Przykład 2f: Przykładowy output

Instrukcja continue powoduje przerwanie wykonania bieżącego kroku pętli i przejście do następnego kroku. Instrukcja continue działa tylko na petle, w której się bezpośrednio znajduje - nie da się spowodować przerwanja kroku pętli zewnętrznej.

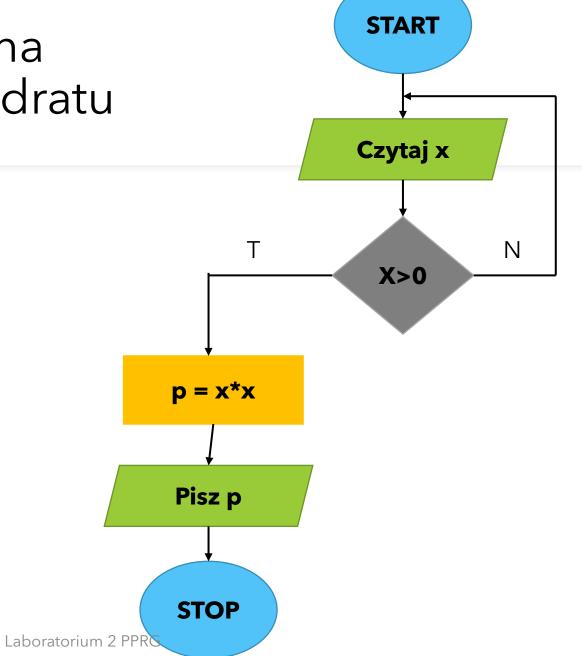
```
#include <iostream>
                                  Konsola debugowa...
using namespace std;
                                 i = 1, j = 1
∃int main()
                                  = 1, j = 3
     int number;
     int sum = 0;
                                  = 3, j = 1
                                 i = 3, j = 3
       zagnieżdżenie pętli
       pierwsza pętla
     for (int i = 1; i <= 3; i++) {
           druga petla
         for (int j = 1; j \leftarrow 3; j++) {
             if (j == 2) {
                 continue;
             cout << "i = " << i << ", j = " << j << endl;
     return 0;
       Laboratorium 2 PPRG
```

Schematy blokowe

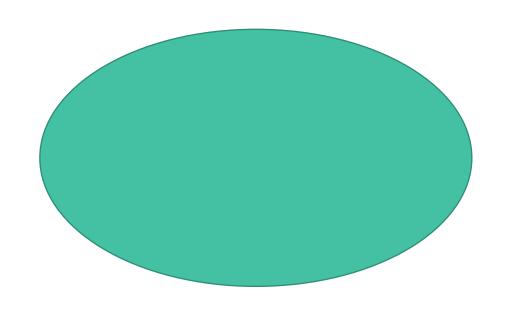
Czym jest schemat blokowy?

Schematy blokowe to diagramy, przedstawiające etapy procesu. Podstawowe schematy blokowe są łatwe do utworzenia oraz zrozumienia dzięki prostocie i obrazowości kształtów.

Przykład: Algorytm na obliczanie pola kwadratu

Bloki stosowane w schematach blokowych

START/STOP

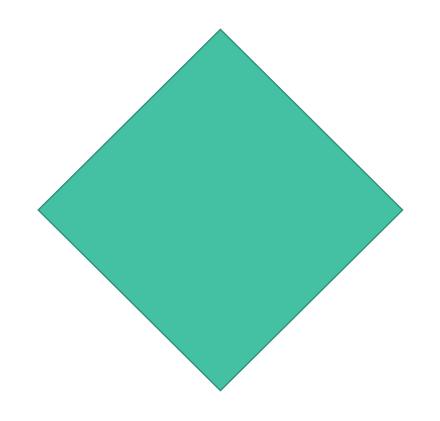
 początek i koniec algorytmu; tego kształtu należy użyć w pierwszym i ostatnim etapie procesu

WPROWADZANIE DANYCH

 kształt ten wskazuje, że informacje przychodzą do procesu z zewnątrz lub opuszczają proces. Kształt ten nazywany bywa kształtem wejścia/wyjścia

WYKONYWANIE DZIAŁAŃ

 kształt ten odpowiada typowemu etapowi procesu; Ttzw. "blok operacyjny"

DECYZJA (SPRAWDZENIE WARUNKU)

 blok warunkowy albo decyzyjny; kształt ten wskazuje punkt, w którym wybór kolejnego etapu zależy od podjęcia decyzji; wyników może być wiele, ale zwykle są tylko dwa, odpowiadające decyzjom "TAK" lub "NIE"

1

ŁĄCZNIK (ODWOŁANIE NA STRONIE)

 kształt ten wskazuje, że następny lub poprzedni etap znajduje się w innym miejscu na rysunku; umieszczony wewnątrz numer powinien być taki sam w obu częściach

POŁACZENIE

 kształt ten łączy bloki lub dochodzi do innego połączenia

Zadania

Do samodzielnego wykonania

Zadanie 2.1

Napisz program do obliczania szeregu wg podanego wzoru: (1)+ (1+2) + (1+2+3) + (1+2+3+4) + (1+2+3+4+5) + ... +

$$(1+2+3+4+...+n)$$
.

(3 pkt)Reprezentacja graficzna programu dla n = 5:

$$1 = 1$$

 $1 + 2 = 3$
 $1 + 2 + 3 = 6$
 $1 + 2 + 3 + 4 = 10$
 $1 + 2 + 3 + 4 + 5 = 15$

Suma szeregu: 1 + 3 + 6 + 10 + 15 = 35

Zadanie 2.2

Napisz program, który:

- A) Pobierze od Użytkownika liczby "a" oraz "b" oraz wypisze je na ekran.
- B) Wypisze wiersz gwiazdek o długości "a".
- C) Wypisze kolumnę gwiazdek o długości "b".
- D) Wypisze wypełniony prostokąt gwiazdek o wymiarach "a" na "b".
- E) Wypisze obwód (obramowanie) prostokątu gwiazdek o wymiarach "a" na "b". (Wskazówka: warto skorzystać z operatora logicznego || OR).

=== Podpunkty bonusowe ===

F*) Wypisze trójkąt prostokątny równoramienny:

- o pionowej przyprostokątnej o długości "a" oraz poziomej przyprostokątnej o długości TAKŻE "a".
- liczba gwiazdek w kolejnych wierszach: 1, 2, 3, ..., a-1, a.
- kąt prosty w trójkącie: lewy dolny róg.

G*) Jak w podpunkcie F, ale:

- liczba gwiazdek w kolejnych wierszach NA ODWRÓT: a, a-1, ..., 3, 2, 1;
- kąt prosty w trójkącie: prawy górny róg.

(2 pkt + 4*)

Zadanie 2.2:

Przykładowy output:

```
Pobrano liczby a == 4 oraz b == 2
Wiersz o dlugosci a:
Kolumna o dugosci b:
Prostokat gwiazdek o wymiarach 'a' na 'b':
Obwod prostokatu o wymiarach 'a' na 'b':
Trojkat prostokatny rownoramienny z katem prostym w lewym dolnym rogu :
Trojkat prostokatny rownoramienny z katem prostym w prawym gornym rogu :
  *L*aboratorium 2 PPRG
```

Zadanie 2.3

Użyj instrukcji switch i napisz program, który:

- a) Pobierze od Użytkownika liczbę z przedziału [1,12], reprezentującą wybrany miesiąc w roku.
- b)Jeśli podana przez użytkownika liczba będzie spoza przedziału, program poinformuje o tym użytkownika i zakończy się.
- c) Wypisze polską nazwę miesiąca (ale bez polskich znaków).
- d) Wypisze ile dni ma wybrany miesiąc w roku nieprzestępnym.
- e) Wypisze czy w tym miesiącu jest słonecznie, czy pochmurno. Słonecznie jest od kwietnia włącznie do września włącznie.